

Investigating the Psychometric Adequacy of the Persian Version of the Psychologically Rich Life Questionnaire in the Student and General Population

Mohsen Arbezi*

Zahra Noorozi Ghaderloo**

Introduction

A psychologically rich life is the other psychologically desirable life that has recently been conceptualized and introduced by experts in the field of well-being. Another example of a good life is a psychologically rich life, defined by Oishi et al. (2019) as a life with various interesting and perspective-changing experiences. According to them, a psychologically rich life is achieved through novel experiences gained from travel, film, music, sports, and art. Oishi et al. (2019) emphasize that the perspective-changing nature of experiences is essential for a psychologically rich life, such that interesting experiences that do not lead to perspective-changing experiences cannot add to a psychologically rich life. Conceptualizing psychologically rich life as another type of desirable life will stimulate relational and interventional research on psychologically rich life. Normativeizing the Persian version of the psychologically rich life Questionnaire (Oishi et al., 2019) could enable empirical investigation of psychologically rich life in Iranian society and lead Iranian researchers to advance in this field along with international research. Thus, the purpose of the present study was to investigate the psychometric properties of the Persian version of the Psychologically Rich Life Questionnaire (Oishi et al., 2019) in two general population groups and College students. For this purpose, two studies were conducted. The first study was conducted on the general population, and the second was on the student population.

* Ph.D. Student, Department of Education and Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran. *Corresponding Author:*

mohsenarbezi20@gmail.com

** Master's degree, Department of Education and Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran.

Method

In the first study, 450 people from the general population of Shiraz were selected using the convenience sampling method, And they responded to Psychologically rich life questionnaires (Oishi et al., 2019), depression-short form (Beck et al., 1996) and meaning of life (Steger, 2010). In the second study, 220 students of Shiraz University who were studying in the academic year of 2019-2020 were selected by convenience sampling method and answered Psychologically rich life questionnaires (Oishi et al., 2019), the flourishing scale (Diener et al., 2010), the scale of positive and negative feelings (Diener et al., 2010) and the life satisfaction questionnaire (Diener et al., 1985). Convenience sampling was used due to the COVID-19 pandemic and the resulting university closures. An electronic questionnaire was designed, and for the general population, the questionnaire link was sent to participants through family and newsgroups. Also, in the student community, the questionnaire link was placed in student groups by professors and department heads. Before responding to the electronic questionnaire, an option was provided to obtain their consent. SPSS-16 and AMOS-21 statistical software analyzed data. The content, construct, convergent and divergent validity of the mentioned questionnaire were investigated using the opinions of educational and clinical psychology experts, exploratory factor analysis, confirmatory factor analysis and correlation coefficients of Psychologically rich life components with related variables, respectively. In order to investigate the reliability of the questionnaire, Cranach's alpha coefficient was used.

Results

Experts confirmed the representativeness of the questionnaire items to measure psychologically rich life. In the first study, both types of exploratory factor analysis and confirmatory factor analysis were used for construct validity. Exploratory factor analysis showed that the Persian version of the psychologically rich life questionnaire consists of three factors under the headings of «new and various experiences», «unusual experiences», and «non-uniformity». Confirmatory factor analysis also confirmed the fit of the three-factor model with the data. Also, in this study, the logical relationship between the components of a psychologically rich life and related variables indicates this questionnaire's convergent and divergent validity. In the second study, confirmatory factor analysis showed that the three-factor model of a psychologically rich life is consistent with the data. In this study, the logical relationship between the components of a psychologically rich life with related variables indicates the convergent and

divergent validity of the questionnaire. In both studies, Cranach's alpha coefficient confirms the reliability of the questionnaire.

Conclusion

The research findings show that the questionnaire mentioned has suitable psychometric indicators for measuring the psychologically rich life of the general and student population; researchers can use it.

Keywords: Psychologically rich life, validity, reliability, student population, general population

Author Contributions: Mohsen Arbezi, general framework planning, data collection, writing paper, analyzing, submission and correction. Zahra Noorozi Ghader loo, collaboration in general framework planning and data collection. all authors discussed the results, reviewed, and approved the final version of the manuscript.

Acknowledgments: The authors thank all dear colleagues and professors who have helped us in this research.

Conflicts of interest: The authors declare there is no conflict of interest in this article.

Funding: This article did not receive financial support.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بررسی کفایت روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی در جمعیت عمومی و دانشجویی

محسن آربزی*

زهرا نوروژی قادرلو**

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی خصوصیات روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی در دو گروه جمعیت عمومی و دانشجویی بود. بدین منظور دو مطالعه انجام شد. جهت بررسی روایی و اعتبار پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی در مطالعه اول ۴۵۰ نفر از جمعیت عمومی شهر شیراز با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند؛ و به پرسشنامه‌های غنای زندگی روان‌شناختی (Oishi et al.)، افسردگی - فرم کوتاه (Beck et al.) و معنای زندگی (Steger) پاسخ دادند. در مطالعه دوم، ۲۲۰ نفر از دانشجویان دانشگاه شیراز که در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ مشغول به تحصیل بودند؛ با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند؛ و به پرسشنامه‌های غنای زندگی روان‌شناختی (Oishi et al.)، مقیاس شکوفایی (Diener et al.)، مقیاس احساس مثبت و منفی (Diener et al.) و پرسشنامه رضایت از زندگی (Diener et al.) پاسخ دادند. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS-16 و AMOS-21 تحلیل شدند. روایی محتوایی، سازه، همگرا و واگرای پرسشنامه مذکور به ترتیب با استفاده از نظر متخصصان روان‌شناسی تربیتی و بالینی، تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی تأییدی و ضرایب همبستگی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با متغیرهای مرتبط مورد بررسی قرار گرفت. به منظور بررسی اعتبار پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. متخصصان معرف بودن ماده‌های پرسشنامه را برای سنجش غنای روان‌شناختی تأیید کردند. در مطالعه اول به منظور روایی سازه از هر دو نوع تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیلی عاملی تأییدی استفاده شد. تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که نسخه فارسی پرسشنامه غنای روان‌شناختی متشکل از سه عامل تحت عناوین تجربیات جدید و متنوع، تجربیات غیرمعمول و عدم یکنواختی است. تحلیل عاملی

* دانشجوی دکتری گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
(نویسنده مسئول)
mohsenarbezi20@gmail.com

** کارشناسی ارشد، گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

تأییدی نیز انطباق مدل سه عاملی با داده‌ها را تأیید کرد. همچنین در این مطالعه ارتباط منطقی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با متغیرهای مرتبط از روایی همگرا و واگرایی این پرسشنامه حکایت دارد. در مطالعه دوم نیز تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که مدل سه عاملی غنای روان‌شناختی با داده‌ها منطبق است. در این مطالعه نیز ارتباط منطقی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با متغیرهای مرتبط از روایی همگرا و واگرایی پرسشنامه حکایت دارد. در هر دو مطالعه ضریب آلفای کرونباخ تأییدکننده اعتبار پرسشنامه است. در مجموع یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که پرسشنامه مذکور از شاخص‌های روان‌سنجی مناسب برای اندازه‌گیری غنای روان‌شناختی جمعیت عمومی و دانشجویی برخوردار است؛ و می‌تواند مورد استفاده پژوهشگران قرار گیرد.

کلید واژگان: غنای زندگی روان‌شناختی، روایی، اعتبار، جمعیت‌دانشجویی، جمعیت عمومی

مقدمه

بهزیستی^۱ و سلامت روان‌شناختی در طول تاریخ همواره یک هدف اساسی برای بشر به شمار می‌آمده است. اگرچه در طول تاریخ عرفا، فلاسفه و ادیبان رهنمودهایی به منظور نیل به این هدف ارائه می‌کرده‌اند؛ لیکن در قرن‌های اخیر علم روان‌شناسی به عنوان یک رشته علمی مستقل از فلسفه جدا شد؛ و عهده‌دار پاسخگویی به سؤالات مرتبط با روان و سلامت روان گردید. به طور کلی علم روان‌شناسی اهداف مختلفی همچون مطالعه آسیب‌شناسی روانی و کمک به درمان اختلالات روان‌شناختی، شناسایی و پرورش استعدادها و تلاش برای بهبود کیفیت زندگی افراد را دنبال می‌کند؛ لیکن با وقوع جنگ جهانی دوم و بروز اختلالات روان‌شناختی ناشی از آن، به طور عمده در خدمت آسیب‌شناسی و درمان قرار گرفت (Hothersall & Lovett, 2022). با ظهور رویکرد روان‌شناسی مثبت‌نگر توجه به اهداف دیگر علم روان‌شناسی از جمله پرورش توانمندی‌ها و افزایش کیفیت زندگی افراد مورد توجه قرار گرفت (Peterson et al., 2005). بدین ترتیب مفهوم‌سازی و بررسی‌های تجربی پژوهشگران روان‌شناسی در رابطه با مفاهیمی همچون بهزیستی روان‌شناختی، شادکامی و رضایت از زندگی^۲ در دو دهه اخیر افزایش چشمگیری یافت. در رویکرد روان‌شناسی مثبت‌نگر، بهزیستی روان‌شناختی و مفاهیم وابسته به آن به عنوان نقطه مقابل اختلالات روان‌شناختی مورد توجه پژوهشگران علاقه‌مند به این حوزه قرار گرفت (Peterson et al., 2005).

1- well-being

2- psychological wellbeing, happiness & life satisfaction

به طور سنتی بهزیستی روان‌شناختی به عنوان دو نوع بهزیستی لذت‌گرایانه و فضیلت‌گرا^۱ مفهوم‌سازی می‌شود (Vittersø, 2016; Baumeister et al., 2013). شادکامی (Lyubomirsky & Lepper, 1999) و هیجان مثبت^۲ (Kahneman, 1999) مؤلفه‌های بهزیستی لذت‌گرا را تشکیل می‌دهند. توافق پژوهشگران در مورد شاخص‌های بهزیستی فضیلت‌گرا کمتر است؛ اما به طور کلی معنای زندگی^۳ (Hicks & Routledge, 2013) و داشتن هدف در زندگی^۴ (Hill et al., 2016; Ryff, 2022) از مؤلفه‌های بهزیستی فضیلت‌گرا در نظر گرفته می‌شود. برخی نظریه‌پردازان تعامل بین این دو مؤلفه (Peterson et al., 2005)؛ تجربه غرقگی^۵ (Csikszentmihalyi, 2016)، خودپذیری، خودمختاری، تسلط بر محیط، روابط مثبت با دیگران و رشد شخصی^۶ (Ryff, 2022) یا ارضاء نیازهای بنیادین روان‌شناختی همچون شایستگی، خودمختاری و ارتباط^۷ (Ryan & Deci, 2017) را به عنوان جنبه‌هایی از بهزیستی فضیلت‌گرا در نظر می‌گیرند (Vittersø, 2016). می‌توان گفت به طور کلی در پی نگاه رویکرد روان‌شناسی مثبت‌نگر و پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه تصویری که از یک زندگی خوب فراهم شد؛ زندگی دارای شادی، هیجان‌های مثبت، انگیزه‌مندی، تلاش‌گری، هدفمندی و تجربه احساس شایستگی و برخورداری از شبکه ارتباطی سالم بود (Vittersø, 2016). شواهد تجربی کارایی و سازگاران بودن تصویر ارائه شده توسط رویکرد مثبت‌نگر را مورد تأیید قرار می‌دهند (Carr et al., 2021). اما اخیراً برخی از پژوهشگران همچون (Oishi et al., 2019) تصویر دیگری از یک زندگی خوب ترسیم می‌کنند. آنان استدلال می‌کنند که مدل ارائه شده توسط رویکرد مثبت‌نگر برای همه افراد دنیا قابل دسترس نیست. برای مثال، مردمی که در یک کشور در حال جنگ یا دارای مشکلات اقتصادی زندگی می‌کنند احتمال تجربه یک زندگی شاد برای آن‌ها کاهش می‌یابد. اگرچه برخورداری از ذهنیت‌هایی همچون قدردانی و ارضاء نیازهای بنیادین روان‌شناختی برای احساس شادکامی (Lyubomirsky et al., 2005; Sapmaz

1- hedonistic & idiomonic

2- positive emotion

3- meaning in life

4- purpose in life

5- flow

6- self-acceptance, autonomy, environmental mastery, positive relationships with others & personal growth

7- competence, autonomy and relatedness

(et al., 2012) و بهزیستی روان‌شناختی (Ahmadian et al., 2011؛ Shafiee et al., 2023) می‌تواند مؤثر باشد؛ اما به دلیل مشکلات عینی دامن‌گیر افراد (برای مثال مشکلات مالی) دستیابی به زندگی شاد را دشوار می‌سازد. علاوه بر آن Oishi and Diener (2014) دریافتند مردمی که در کشورهایی زندگی می‌کنند که مشکلات اقتصادی دارند، زندگی شادی را تجربه نمی‌کنند؛ اما الزاماً نمی‌توان گفت که از زندگی خوبی برخوردار نیستند. سؤالاتی که طرح می‌شود این است که آیا آن‌ها افرادی فراموش شده از ادبیات علمی بهزیستی هستند؟ آیا تصویر دیگری هم از بهزیستی وجود دارد؟

غنای روان‌شناختی (psychologically rich life) به عنوان نمونه دیگری از یک زندگی خوب به عنوان زندگی با انواع تجربیات جالب و تغییردهنده دیدگاه توسط Oishi et al. (2019) تعریف می‌شود. به زعم آنان غنای روان‌شناختی از طریق تجربیات بدیع به دست آمده از سفر، فیلم، موسیقی، ورزش و هنر حاصل می‌شود. (Oishi et al., 2019) تأکید می‌کنند که خصوصیت تغییردهنده دیدگاه بودن تجربیات برای غنای روان‌شناختی ضروری محسوب می‌شود؛ به گونه‌ای که تجربیات جالبی که به تغییر دیدگاه منجر نشود؛ نمی‌توانند به غنای روان‌شناختی بیفزایند. برخورداری از داستان‌های شخصی غیرمعمول و جالب در زندگی که به وسیله تجربیات بدیع به دست می‌آید نشانه‌ای از غنای روان‌شناختی است؛ و می‌توان گفت زندگی دارای غنای روان‌شناختی به عنوان نقطه مقابل یک زندگی یکنواخت محسوب می‌شود (Oishi et al., 2019).

مفهوم غنای روان‌شناختی با مفاهیمی همچون رشد شخصی در ادبیات بهزیستی مشابهت دارد؛ اما مفاهیمی متمایز از یکدیگر هستند. چرا که رشد شخصی به عزم و تصمیم آگاهانه خود برای بهبود خود (self-improvement) تأکید دارد. برای مثال، رشد شخصی با ماده‌هایی همچون «من احساس می‌کنم به عنوان یک فرد در طول زمان پیشرفت زیادی کرده‌ام» (Ryff, 2022) سنجیده می‌شود. غنای روان‌شناختی بهبود خود را نه به عنوان پیامد و نه به عنوان انگیزش دنبال نمی‌کند؛ بلکه غنای روان‌شناختی ممکن است به صورت خودبه‌خودی، از روی کنجکاو و یا در اثر رویدادهای برنامه‌ریزی نشده زندگی ایجاد شود. یک وجه تمایز غنای روان‌شناختی با زندگی شاد در این است که زندگی شاد عمدتاً مستلزم برخورداری از رفاه مادی نسبی است؛ در حالی که دستیابی به غنای روان‌شناختی الزاماً به صرف منابع مالی بستگی

ندارد (Oishi et al., 2019). به گفته Oishi et al. (2019) اگرچه برخی از تجربیات نیازمند صرف زمان و منابع مالی است؛ اما شیوه‌های دیگری همچون استفاده از ادبیات، موسیقی و ورزش با هزینه کم یا بدون هزینه قابل دسترس است.

پس از مفهوم‌سازی غنای روان‌شناختی به عنوان نوع دیگری از یک زندگی خوب (Oishi et al., 2019)، در اختیار داشتن ابزاری به منظور سنجش آن ضروری بنظر می‌رسید. با توجه به این ضرورت Oishi et al. (2019) اقدام به طراحی و روایی ابزار سنجش غنای روان‌شناختی نمودند. فراهم شدن این ابزار زمینه انجام پژوهش به منظور بررسی رابطه بین این سازه و سایر متغیرها و انجام اقدامات مداخله‌ای به منظور پیش‌بینی تغییرات غنای روان‌شناختی را فراهم کرد. از سوی دیگر می‌توان گفت، ترسیم تصویر جدیدی از یک زندگی خوب در سال‌های آینده موجی از پژوهش‌ها را به دنبال خواهد داشت (Oishi & Westgate, 2022)؛ Oishi et al., 2019). لذا روایی نسخه فارسی پرسشنامه غنای روان‌شناختی می‌تواند سبب گام برداشتن پژوهشگران ایرانی در این زمینه همراه با پژوهش‌های خارجی شود. علاوه بر آن، نتایج پژوهش‌ها در این زمینه می‌تواند تلویحات نظری و کاربردی حائز اهمیت در پی داشته باشد. لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی خصوصیات روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) بود. بدین منظور علاوه بر انجام تحلیل عاملی اکتشافی، از تحلیل عاملی تأییدی، مقیاس متغیرهای شکوفایی، احساس مثبت و منفی و پرسشنامه متغیرهای رضایت از زندگی، فرم کوتاه افسردگی و معنای زندگی که به لحاظ مفهومی برای سنجش روایی واگرا و هم‌گرای پرسشنامه غنای روان‌شناختی مناسب و مرتبط بنظر می‌رسیدند، استفاده شد. با توجه به هدف مذکور، این سؤال که «آیا نسخه فارسی پرسشنامه غنای روان‌شناختی از روایی و اعتبار مطلوبی در جمعیت عمومی و دانشجویی ایرانی برخوردار است؟» محور پژوهش حاضر است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش‌شناسی در زمره پژوهش‌های توصیفی نوع همبستگی به شمار می‌رود؛ و به منظور بررسی روایی و اعتبار پرسشنامه غنای

زندگی روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) در جمعیت عمومی بزرگسال شهر شیراز و دانشجویان دانشگاه شیراز انجام شد.

مشارکت‌کنندگان پژوهش

مشارکت‌کنندگان بالقوه این پژوهش شامل کلیه دانشجویان دانشگاه شیراز شاغل به تحصیل در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ و جمعیت عمومی بزرگسال شهر شیراز در همان سال بودند. به منظور تعیین حجم نمونه (Kline (2016 پیشنهاد می‌کند به ازاء هر پارامتر مورد محاسبه در مدل، تعداد ۱۰ تا ۲۰ شرکت‌کننده انتخاب شود؛ اما در هر صورت حجم نمونه نباید کمتر از ۲۰۰ نفر باشد. با توجه به ملاک مذکور و از آنجا که پژوهشگران تصمیم به انجام هر دو نوع تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تأییدی در جمعیت عمومی بزرگسال شهر شیراز داشتند، ۴۵۰ نفر از جامعه مذکور به عنوان نمونه به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد تا نمونه کافی برای انجام هر دو نوع تحلیل موجود باشد. به هنگام انجام تحلیل‌های آماری مجموعه داده‌ها به صورت تصادفی به دو مجموعه داده شامل ۲۲۵ شرکت‌کننده تقسیم شد. Comrey and Lee (1992) نیز حجم نمونه ۲۰۰ نفر را برای انجام تحلیل عاملی مناسب می‌دانند. قابل ذکر است به منظور تعیین روایی پرسشنامه مذکور در جامعه دانشجویان دانشگاه شیراز تنها از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. از آن جهت از شیوه نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد که به دلیل شرایط همه‌گیری بیماری کووید-۱۹ و تعطیلی دانشگاه‌ها ناشی از آن، پرسشنامه الکترونیکی طراحی گردید؛ و برای جمعیت عمومی از طریق گروه‌های خانوادگی و خبری لینک پرسشنامه برای شرکت‌کنندگان ارسال شد. همچنین در جامعه دانشجویی لینک پرسشنامه به وسیله اساتید و رؤسای بخش‌ها در گروه دانشجویان قرار گرفت. معیار ورود به پژوهش در نمونه جمعیت عمومی نیز سکونت در شهر شیراز و رضایت از شرکت در پژوهش بود. معیار ورود به پژوهش در نمونه دانشجویی، تحصیل در دانشگاه شیراز و رضایت از شرکت در پژوهش بود. معیار خروج از پژوهش نیز در هر دو مطالعه عدم تمایل و رضایت برای شرکت در پژوهش بود. پیش از پاسخ‌دهی به پرسشنامه الکترونیکی ارسالی، گزینه‌ای به منظور اخذ رضایت آن‌ها در نظر گرفته شد.

مشارکت‌کنندگان پژوهش در جمعیت عمومی شهر شیراز ۴۵۰ نفر از افراد بزرگسال ساکن شهر شیراز (میانگین سنی: ۳۳/۶۵ سال و انحراف معیار ۹/۸۹ سال؛ جنسیت: ۳۰۳ نفر (۶۷/۳ درصد) زن و ۱۴۷ نفر (۳۲/۷ درصد) مرد؛ وضعیت تأهل: ۱۴۱ نفر (۳۱/۳ درصد) مجرد، ۳۰۲ نفر (۶۷/۱ درصد) متأهل و ۷ نفر وضعیت تأهل خود را مشخص نکرده‌اند؛ میزان تحصیلات: ۱۳ نفر پایان مقطع ابتدایی، ۲۷ نفر سیکل، ۸۰ نفر دیپلم، ۳۱ نفر کاردانی، ۲۰۴ نفر کارشناسی، ۸۲ نفر کارشناسی ارشد، ۱۰ نفر دکتری و ۳ نفر میزان تحصیلات خود را مشخص نکرده‌اند) بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند؛ و علاوه بر پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) به پرسشنامه‌های افسردگی - فرم کوتاه (Beck et al., 1996) و معنای زندگی (Steger, 2010) نیز پاسخ دادند. مشارکت‌کنندگان پژوهش در جامعه دانشجویی ۲۲۰ نفر از دانشجویان دانشگاه شیراز (میانگین سنی: ۲۷/۷۷ سال و انحراف معیار ۷/۷۸ سال؛ جنسیت: ۱۴۹ نفر (۶۷/۷ درصد) زن و ۷۰ نفر (۳۱/۸ درصد) مرد و ۱ نفر هم جنسیت خود را مشخص نکرده است؛ مقطع تحصیلی: ۱۲۲ نفر کارشناسی، ۹۲ نفر کارشناسی ارشد و ۶ نفر دکتری؛ دانشکده محل تحصیل: ۷۲ نفر دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، ۴۸ نفر دانشکده علوم اجتماعی، مدیریت و اقتصاد، ۴۶ نفر دانشکده علوم و ۵۴ نفر دانشکده مهندسی ۱ و ۲) بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند؛ و علاوه بر پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) به پرسشنامه‌های شکوفایی (Diener et al., 2010)، احساس مثبت و منفی (Diener et al., 2010) و رضایت از زندگی (Diener et al., 1985) پاسخ دادند.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی (The Psychologically Rich Life Questionnaire): پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی از سوی Oishi et al. (2019) طراحی شده است. این ابزار دارای ۱۷ ماده است؛ که غنای روان‌شناختی به عنوان یک عامل را مورد سنجش قرار می‌دهد. ماده‌های این ابزار روی طیف لیکرت هفت درجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۷) نمره‌گذاری می‌شود. قابل ذکر است ماده‌های شماره ۱ تا ۱۳ به صورت مثبت و

ماده‌های شماره ۱۴ تا ۱۷ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. (Oishi et al. (2019) روایی و اعتبار این ابزار را طی چهار مطالعه تأیید کردند. آنان در مطالعه نخست روایی این ابزار را با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار دادند ($SRMR=0/050$ ، $0/068$ ، $CFI=0/947$ ، $RMSEA=0/0926$). همچنین در مطالعه اول، اعتبار پرسشنامه نیز با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/926$ و اعتبار بازآزمایی با فاصله زمانی دو هفته $0/801$ تأیید شده است.

مقیاس شکوفایی (Flourishing Scale): مقیاس شکوفایی از سوی Diener et al. (2010)

طراحی شده است. این ابزار دارای ۸ ماده است؛ که شکوفایی به عنوان یک عامل را مورد سنجش قرار می‌دهد. ماده‌های این ابزار روی طیف لیکرت هفت درجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۷) نمره‌گذاری می‌شود. (Diener et al. (2010) روایی این ابزار را با استفاده از بررسی همبستگی ابزار با متغیرهای مرتبط تأیید کردند. همچنین آنان اعتبار ابزار را با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/87$ تأیید کردند. (Hassani and Nadi (2016) روایی نسخه فارسی این مقیاس را با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی و بررسی همبستگی ابزار با متغیرهای مرتبط تأیید کردند. همچنین آنان اعتبار این مقیاس را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ با مقدار $0/84$ تأیید کردند. در پژوهش حاضر اعتبار این مقیاس با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/88$ تأیید شد.

مقیاس احساس مثبت و منفی (Positive and Negative Feeling Scale): مقیاس احساس

مثبت و منفی از سوی Diener et al. (2010) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۱۲ ماده است؛ که دو مؤلفه شامل احساس مثبت (متشکل از احساس‌های خوب، مثبت، خوشایند و مطبوع، ذوق و لذت، شادی و قانع بودن) و احساس منفی (متشکل از احساس‌های منفی، بد، ناخوشایند، نامطبوع، غمگینی، ترس و وحشت و عصبانیت) را مورد سنجش قرار می‌دهد. ماده‌های این ابزار روی طیف لیکرت چهار درجه‌ای از خیلی به ندرت (نمره ۱) تا خیلی اوقات یا همیشه (نمره ۴) نمره‌گذاری می‌شود. (Diener et al. (2010) روایی ابزار را با استفاده از بررسی همبستگی ابزار با متغیرهای مرتبط مورد تأیید قرار داده‌اند. (Diener et al. (2010) اعتبار مؤلفه‌های احساس مثبت و منفی را با مقادیر ضریب آلفای کرونباخ $0/87$ و $0/81$ تأیید کردند. در پژوهش حاضر، روایی ابزار با روش تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار گرفت.

($\chi^2/df = 1/96$, $RMSEA = 0/07$, $CFI = 0/97$). اعتبار این ابزار با مقدار ضریب آلفای کرونباخ برای مؤلفه‌های احساس مثبت و منفی به ترتیب با مقادیر $0/91$ و $0/85$ تأیید شد.

پرسشنامه رضایت از زندگی (Satisfaction with Life Scale): پرسشنامه رضایت از زندگی از سوی (Diener et al. 2010) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۵ ماده است؛ که رضایت از زندگی به عنوان یک عامل را مورد سنجش قرار می‌دهد. ماده‌های این ابزار روی طیف لیکرت هفت درجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۷) نمره‌گذاری می‌شود. آنان روایی ابزار را با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و بررسی همبستگی ابزار با متغیرها و ابزارهای مرتبط مورد تأیید قرار دادند. (Diener et al. 1985) اعتبار این پرسشنامه را با استفاده از پایایی بازآزمایی با فاصله زمانی دو ماه $0/82$ و با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/87$ تأیید کردند. در پژوهش حاضر، روایی ابزار با روش تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار گرفت ($\chi^2/df = 2/794$, $CFI = 0/992$, $NFI = 0/988$). اعتبار این ابزار با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/84$ تأیید شد.

پرسشنامه افسردگی (فرم کوتاه) (Beck Depression Inventory Short Form Items)

(BDI-13): فرم کوتاه پرسشنامه افسردگی از سوی (Beck et al. 1996) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۱۳ ماده است؛ که نسخه فارسی آن دو مؤلفه شامل عاطفه منفی نسبت به خود و بی‌لذتی را مورد سنجش قرار می‌دهد. ماده‌های این پرسشنامه روی طیف لیکرت ۴ درجه‌ای از صفر تا سه نمره‌گذاری می‌شود. (Rajabi 2005) روایی نسخه فارسی این پرسشنامه را با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی تأیید کرد. همچنین (Rajabi 2005) اعتبار کل پرسشنامه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ و روش دو نیمه کردن به ترتیب با مقدار $0/89$ و $0/82$ تأیید کرد. در پژوهش حاضر، اعتبار مؤلفه‌های عاطفه منفی نسبت به خود و بی‌لذتی به ترتیب با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/83$ و $0/79$ و برای کل پرسشنامه با مقدار $0/89$ تأیید شد.

پرسشنامه معنای زندگی (The Meaning in Life Questionnaire):

زندگی از سوی (Steger 2010) طراحی شده است. این پرسشنامه دارای ۱۰ ماده است؛ که دو مؤلفه شامل وجود معنی و جستجوی معنی را مورد سنجش قرار می‌دهد. ماده‌های این ابزار روی طیف لیکرت هفت درجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمره ۱) تا کاملاً موافقم (نمره ۷) نمره‌گذاری می‌شود. (Majdabadi 2017) روایی و اعتبار نسخه فارسی این پرسشنامه را مورد

تأیید قرار داد. در پژوهش حاضر اعتبار مؤلفه‌های وجود معنی و جستجوی معنی به ترتیب با مقدار ضریب آلفای کرونباخ $0/80$ و $0/85$ و اعتبار کل پرسشنامه با مقدار $0/87$ تأیید شد.

یافته‌ها

مطالعه اول

پیش از ارائه یافته‌های پژوهش به منظور تعیین روایی و اعتبار پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) در گروه جمعیت عمومی، لازم به ذکر است پژوهشگر در زمان طراحی پرسشنامه الکترونیکی، پاسخ‌دهی به همه ماده‌ها و سؤالات مطرح شده (به جز سؤالات مربوط به اطلاعات جمعیت‌شناختی) را با استفاده از تنظیمات موجود در فرم‌ساز گوگل اجباری کرده بود؛ لذا هیچ پاسخ از دست رفته‌ای وجود نداشت. همچنین برای بررسی موارد پرت در پژوهش حاضر از دستور Explore استفاده شد. نتایج بررسی موارد پرت نشان داد که در هیچ یک از متغیرهای پژوهش حاضر موارد پرت وجود ندارد.

اگرچه سازندگان پرسشنامه به طور مشخص ساختار عاملی پرسشنامه را با استفاده از تحلیل‌های آماری مشخص کرده‌اند؛ لیکن ترجمه پرسشنامه به زبانی دیگر و اقدام به رواسازی آن متناسب با فرهنگی متفاوت از نسخه اصلی لزوم انجام تحلیل عاملی اکتشافی در فرهنگ مقصد را ایجاد می‌کند؛ لذا به منظور بررسی ساختار عاملی نسخه فارسی غنای روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) نخست اقدام به انجام تحلیل عاملی اکتشافی گردید. بدین منظور مجموعه داده‌های جمع‌آوری شده در جامعه آماری جمعیت عمومی شهر شیراز به صورت تصادفی به دو نمونه مساوی تقسیم شد. برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی از داده‌های حاصل از ۲۲۵ نمونه اول استفاده شد. تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از نرم‌افزار SPSS-16 انجام شد. پیش از انجام تحلیل عاملی اکتشافی، به منظور بررسی مناسب بودن حجم نمونه و وجود همبستگی بین ماده‌ها، توجه به دو شاخص کفایت نمونه‌گیری کایزر، میر و آلکین و آزمون کرویت بارتلت ضروری است. در این پژوهش اندازه شاخص کفایت نمونه‌گیری برابر با $0/89$ و آزمون کرویت بارتلت $1/673E3$ با درجه آزادی (۱۳۶) در سطح $0/001$ معنی‌دار است. مقادیر شاخص‌های مذکور نشان می‌دهد که حجم نمونه و ماتریس همبستگی برای تحلیل عاملی اکتشافی مناسب است (Meyers et al., 2016). با توجه به شیب نمودار اسکری، ارزش‌های ویژه و درصد واریانس تبیین شده ۳ عامل براساس روش مؤلفه‌های اصلی و

چرخش واریماکس (Meyers et al., 2016) از پرسشنامه غنای روان‌شناختی استخراج گردید. همه بارهای عاملی بیش از ۰/۳۲ به عنوان حداقل توصیه شده بودند (Tabachnick & Fidell, 2013). تنها ماده ۱ به دلیل بار عاملی نزدیک (بار عاملی ۰/۵۴ روی عامل سوم و بار عاملی ۰/۵۳ روی عامل اول) براساس منطق روش تحلیل عاملی اکتشافی از مجموعه گویه‌ها حذف شد. ۳ عامل استخراج شده ۵۵/۹۵ درصد از واریانس غنای روان‌شناختی را تبیین می‌کنند. نام‌گذاری عامل‌ها براساس ویژگی‌های مشترک ماده‌های مربوط به هر عامل صورت گرفت. نام‌گذاری عامل‌ها بدین صورت بود که عامل اول تحت عنوان «تجربیات جدید و متنوع»، عامل دوم «تجربیات غیرمعمول» و عامل سوم «عدم یکنواختی» نام‌گذاری شد. مؤلفه تجربیات جدید و متنوع اشاره به آن دسته از تجربیاتی دارد که باعث ایجاد تنوع در زندگی فرد می‌شوند (مانند تجربیات ناشی از مسافرت، ورزش و هنر). تجربیات غیرمعمول به تجربیاتی اشاره دارد که ممکن است در طول زندگی برای هر فردی رخ ندهند؛ و یا این تجربه غیرمعمول برای افراد مختلف همسان نباشد (مانند بازگشت از یک بیماری صعب‌العلاج، گذر از یک بحران اقتصادی و مشاهده وقوع جنگ). مؤلفه عدم یکنواختی نیز به تجربیاتی اشاره دارد که بیانگر وجود فراز و نشیب در زندگی فرد و عدم یکنواختی زندگی است. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی در جدول ۱ ارائه شده است.

در گام دوم بررسی روایی پرسشنامه غنای زندگی روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) از روایی محتوایی (content validity) و روایی سازه (construct validity) استفاده شد. به منظور بررسی روایی محتوایی پرسشنامه غنای روان‌شناختی، نسخه فارسی پرسشنامه به همراه مقاله اصلی مربوط به این پرسشنامه به دو نفر از متخصصان روانشناسی تربیتی و یک نفر از متخصصان روان‌شناسی بالینی دانشگاه شیراز ارائه گردید. قابل ذکر است مقاله اصلی به منظور بررسی معنای غنای روان‌شناختی ارائه گردید. سپس از آن‌ها خواسته شد که در رابطه با هر یک از ماده‌های پرسشنامه با استفاده از طیف لیکرت الف: برای سنجش غنای روان‌شناختی ضروری است، ب: مفید است اما ضروری نیست، پ: غیرضروری است، نمره‌گذاری کنند. پس از جمع‌آوری پاسخ متخصصان از روش لوشه برای محاسبه CVR هر ماده استفاده شد. هر سه متخصص با ضروری بودن همه ماده‌های موجود در پرسشنامه موافقت کردند؛ لذا مقدار CVR برای ۱۷ ماده موجود در پرسشنامه ۱/۰۰ به دست آمد.

Table 1.

Factor loading of psychologically rich life questionnaire items in the general population group (N=225)

The third factor: non-uniformity	The second factor: unusual experiences	The first factor: new and various experiences	Statements	Item number
		0.79	من تجربه‌های جالب زیادی داشتم.	Item 4
		0.75	تجربه‌های جدید زیادی داشتم.	Item 5
		0.72	زندگی من پر از تجربیات بی‌نظیر و غیرمعمول بوده است.	Item 6
		0.69	زندگی من به لحاظ هیجانی غنی بوده است.	Item 3
		0.67	زندگی من سرشار از تجربیات مختلف بوده است.	Item 2
	0.83		من داستان‌های شخصی زیادی برای گفتن به دیگران دارم.	Item 10
	0.68		می‌توان با زندگی من یک رمان یا یک فیلم خوب نوشت یا ساخت.	Item 13
	0.61		زندگی من پرماجرا و تماشایی بوده است.	Item 8
	0.56		در بستر مرگم، احتمالاً می‌گویم «زندگی جالبی داشتم».	Item 11
	0.50		زندگی من متشکل از لحظات غنی و سخت است.	Item 7
	0.47		در بستر مرگم، احتمالاً می‌گویم «من چیزهای زیادی دیده‌ام و یاد گرفته‌ام».	Item 12
	0.45		من طیف کاملی از هیجان‌ها را از طریق تجربیات دست‌اول مانند مسافرت و شرکت در جشن‌ها تجربه می‌کنم.	Item 9
	0.86		زندگی من بی‌هیچ فراز و نشیبی بوده است.	Item 16
	0.82		من اغلب از زندگی خود احساس کسالت می‌کنم.	Item 15
	0.60		آخرین باری که کار جدیدی انجام داده‌ام یا تجربه کرده‌ام را نمی‌توانم به یاد بیاورم.	Item 17
	0.52		زندگی من یکنواخت بوده است.	Item 14
	1.17	6.78	ارزش ویژه	
	6.87	39.86	واریانس تبیین شده	
	55.95		واریانس کل تبیین شده	

جهت بررسی روایی سازه علاوه بر انجام تحلیل عاملی اکتشافی از روش تحلیل عاملی تأییدی و همبستگی پرسشنامه غنای روان‌شناختی با پرسشنامه متغیرهای مرتبط نیز استفاده شد. لازم به ذکر است به منظور انجام تحلیل عاملی تأییدی از ۲۲۵ نمونه دوّم استفاده شد. پیش از انجام تحلیل عاملی تأییدی، به منظور بررسی مناسب بودن حجم نمونه و وجود همبستگی بین ماده‌ها، توجه به دو شاخص کفایت نمونه‌گیری کایزر، میر و آلکین و آزمون کرویت بارتلت ضروری است. در این پژوهش اندازه شاخص کفایت نمونه‌گیری برابر با ۰/۸۹ و آزمون کرویت بارتلت $1/686E3$ با درجه آزادی (۱۳۶) در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. مقادیر شاخص‌های مذکور نشان می‌دهد که حجم نمونه و ماتریس همبستگی برای تحلیل عاملی تأییدی مناسب است (Meyers et al., 2016). پیش از آزمون مدل غنای روان‌شناختی و بررسی تحلیل عاملی تأییدی، مفروضه‌های استفاده از این روش مورد بررسی قرار گرفت. نرمال بودن داده‌ها شرط اساسی استفاده از تحلیل عاملی تأییدی است. بدین منظور از مقادیر کجی و کشیدگی استفاده شد. کجی همه ماده‌های پرسشنامه غنای روان‌شناختی در بازه منفی و در دامنه ۰/۰۳ - تا ۱/۶۹- بود. انحراف معیار کجی همه ماده‌ها ۰/۱۶ به دست آمد. کشیدگی برخی از ماده‌های پرسشنامه در بازه منفی و در دامنه ۰/۱۱ - تا ۱/۳۰- و کشیدگی برخی از ماده‌ها در بازه مثبت و در دامنه ۰/۱۷ تا ۲/۹۰ بود. انحراف معیار کشیدگی همه ماده‌ها ۰/۳۲ به دست آمد. چنانچه مقادیر ستون کجی برای نمونه‌های بیشتر از ۱۰۰ نفر در محدوده ۳- و ۳+ و مقادیر ستون کشیدگی در محدوده ۱۰- و ۱۰+ باشد، پیش‌فرض نرمال بودن برقرار است (Meyers et al., 2016)؛ که در این پژوهش مفروضه طبیعی بودن توزیع داده‌ها براساس معیارهای ذکر شده برقرار بود. لذا ساختار سه عاملی غنای روان‌شناختی براساس نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی صورت گرفته در نرم‌افزار AMOS-24 ترسیم شد و با استفاده از روش برآورد بیشینه درست‌نمایی مورد آزمون قرار گرفت. نتایج آزمون مدل مذکور نشان داد روایی سازه مدل سه عاملی غنای روان‌شناختی مورد تأیید است. مدل آزمون شده در شکل ۱ آمده است. نتایج تحلیل عاملی تأییدی در جدول ۲ گزارش شده است.

در جدول ۱، بار عاملی استاندارد، مقدار t و درصد واریانس تبیین‌شده برای هر یک از نشانگرها نشان داده شده است. مقدار t و معنی‌داری آن شاخص ارزیابی ارتباط هر نشانگر با عامل مربوطه است. مقدار t بیشتر از ۱/۹۶ دلالت بر معنی‌داری رابطه هر نشانگر با عامل مرتبط

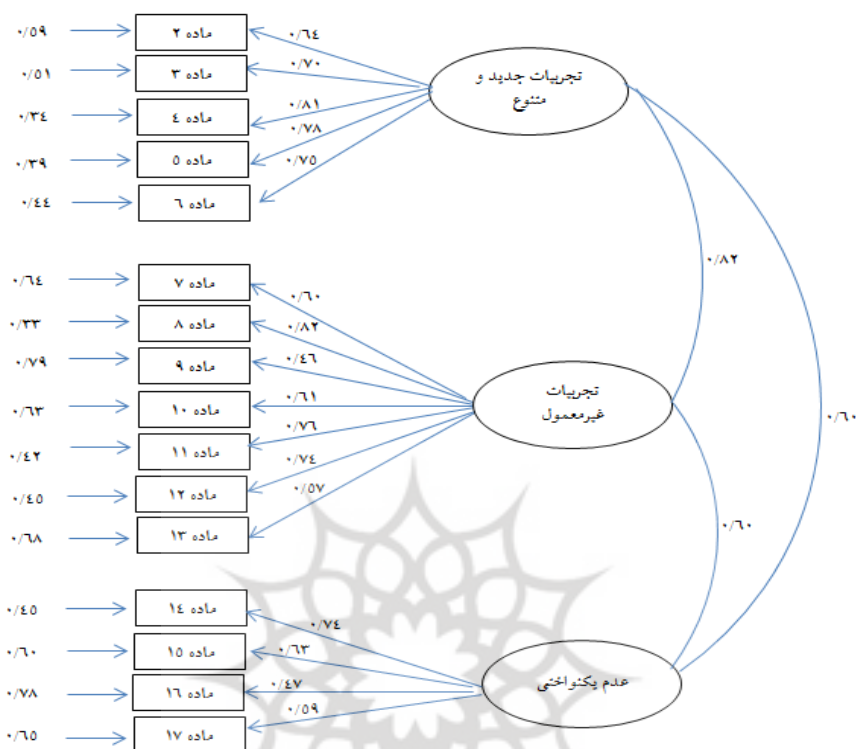

Figure 1. Tested three-factor model of psychologically rich life

Table 2.

Analysis results of the measurement model and partial evaluation indices

Factor	Indicator	Standard coefficient (β)	t value	R ²
new and various experiences	Item 2	0/64	10/90	0/41
	Item 3	0/70	10/41	0/49
	Item 4	0/81	--	0/66
	Item 5	0/78	13/91	0/61
	Item 6	0/75	11/34	0/56
unusual experiences	Item 7	0/60	7/71	0/36
	Item 8	0/82	9/12	0/67
	Item 9	0/46	6/33	0/21
	Item 10	0/61	--	0/37
	Item 11	0/76	8/88	0/58
	Item 12	0/74	8/87	0/55
	Item 13	0/57	8/46	0/32
non-uniformity	Item 14	0/74	--	0/55
	Item 15	0/63	7/45	0/40
	Item 16	0/47	5/73	0/22
	Item 17	0/59	7/01	0/35

دارد؛ که بر این اساس در مدل سه عاملی غنای روان‌شناختی همه نشانگرها با مؤلفه مربوط مرتبط هستند. در جدول ۳، شاخص‌های برازش مدل مذکور ارائه شده است؛ که مقادیر به دست آمده از انطباق مطلوب مدل با داده‌ها حکایت دارد (Schumachker & Lomax, 2004). در نتیجه روایی سازه پرسشنامه غنای روان‌شناختی مورد تأیید قرار گرفت.

Table 3.

Fit indices of the confirmatory factor analysis model in the general population group (N=225)

index	χ^2/df	TLI	IFI	CFI	RMSEA	PCFI
model value	1.95	0.92	0.94	0.94	0.06	0.72
optimal value	3<	0.90<	0.90<	0.95<	0.08 >	0.05 <

به منظور بررسی همسانی درونی نیز همبستگی بین مؤلفه‌ها با یکدیگر و با نمره کل محاسبه می‌شود. بررسی همبستگی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با یکدیگر نشان می‌دهد که مؤلفه‌ها همبستگی متوسطی با یکدیگر دارند (جدول ۴). (Hinkle et al., 2015) بیان می‌کند میزان همبستگی لازم بین مؤلفه‌های یک پرسشنامه جهت احراز همسانی درونی باید از مقدار متوسط بیشتر نباشد (ضریب همبستگی پایین‌تر از ۰/۷۰)؛ که با این معیار می‌توان گفت روایی سازه این مقیاس با روش همسانی درونی نیز مورد تأیید قرار می‌گیرد. همچنین ضریب همبستگی بین هر یک از مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با نمره کل غنای روان‌شناختی بزرگتر از همبستگی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با یکدیگر است. این نتایج گویای روایی سازه پرسشنامه غنای روان‌شناختی است (Groth-Marnat, 2003).

به منظور بررسی روایی واگرا از همبستگی مؤلفه‌ها و نمره کل غنای روان‌شناختی با مؤلفه‌ها و نمره کل پرسشنامه افسردگی (Beck et al., 1996) استفاده شد؛ که نتایج به دست آمده نشان می‌دهد مؤلفه‌ها و نمره کل غنای روان‌شناختی میزان همبستگی معقولی با مؤلفه‌ها و نمره کل افسردگی دارد؛ که از روایی واگرای پرسشنامه حکایت دارد. برای بررسی روایی همگرای همبستگی مؤلفه‌ها و نمره کل غنای روان‌شناختی با مؤلفه‌های پرسشنامه معنای زندگی (Steger, 2010) استفاده شد؛ که نتایج به دست آمده نشان می‌دهد مؤلفه‌ها و نمره کل غنای روان‌شناختی میزان همبستگی معقولی با مؤلفه‌های معنای زندگی دارد؛ که از روایی همگرای

مقیاس حکایت دارد. قابل توضیح است که به دلیل منفک و مجزا بودن ماهیت مؤلفه‌های حضور معنا و جستجوی معنا این قابلیت وجود ندارد که نمره کل معنای زندگی محاسبه گردد؛ چرا که مؤلفه‌های حضور معنا و جستجوی معنا قابل جمع نیستند. لذا از بررسی همبستگی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با نمره کل معنای زندگی خودداری گردید. نتایج دقیق‌تر به همراه شاخص‌های توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار متغیرها در جدول ۴ گزارش شده است.

Table 4.

Correlation coefficients between variables in the general population group (N = 450)

Variables	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1- New and various experiences	1								
2- Unusual experiences	0.71*	1							
3- Non-uniformity	0.51*	0.49*	1						
4- Presence of meaning	0.37*	0.33*	0.41*	1					
5- Search for meaning	0.24*	0.19*	0.18*	0.56*	1				
6- Negative affect	-0.30*	-0.17*	-0.48*	-0.52*	-0.31*	1			
7- No pleasure	-0.28*	-0.15*	-0.42*	-0.52*	-0.25*	0.79*	1		
8- Total score of psychologically rich life	0.87*	0.90*	0.74*	0.44*	0.24*	-0.37*	-0.33*	1	
9- Total score of depression	-0.31*	-0.17*	-0.48*	-0.55**	-0.30*	0.96*	0.92*	-0.37*	1
mean	25.18	32.16	19.15	24.56	27.97	4.07	3.06	81.03	7.14
standard deviation	6.01	8.43	5.30	6.45	6.18	4.42	3.09	17.63	7.11

P < 0.01

به منظور بررسی اعتبار مؤلفه‌ها و نمره کل پرسشنامه غنای روان‌شناختی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد؛ که مقدار این ضریب برای مؤلفه‌های تجربیات جدید و متنوع، تجربیات غیرمعمول، عدم یکنواختی و نمره کل پرسشنامه غنای روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) در هر دو نمونه به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۸۲، ۰/۷۱ و ۰/۹۰ به دست آمد. نتایج بیشتر برای مقایسه ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر و پژوهش Oishi et al. (2019) در جدول ۵ آمده است.

مطالعه دوم

در مطالعه دوم روایی و اعتبار پرسشنامه غنای روان‌شناختی در گروه دانشجویان دانشگاه شیراز مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش به منظور بررسی روایی سازه از روش تحلیل

Table 5.

The reliability of the psychologically rich life questionnaire in the general population group

component	Cronbach's alpha (first sample)	Cronbach's alpha (second sample)	Cronbach's alpha original version
new and various experiences	0.86	0.86	0.926
unusual experiences	0.82	0.82	
non-uniformity	0.71	0.71	
Total score of psychologically rich life	0.90	0.90	

عاملی تأییدی و تعیین همبستگی آزمون با پرسشنامه متغیرهای مرتبط استفاده شد. پیش از انجام تحلیل عاملی تأییدی، به منظور بررسی مناسب بودن حجم نمونه و وجود همبستگی بین ماده‌ها، توجه به دو شاخص کفایت نمونه‌گیری کایزر، میر و آلکین و آزمون کرویت بارتلت ضروری است. در این پژوهش اندازه شاخص کفایت نمونه‌گیری برابر با $0/81$ و آزمون کرویت بارتلت $2/015E3$ با درجه آزادی (136) در سطح $0/01$ معنی‌دار است. مقادیر شاخص‌های مذکور نشان می‌دهد که حجم نمونه و ماتریس همبستگی برای تحلیل عاملی تأییدی مناسب است (Meyers et al., 2016). پیش از تدوین مدل سه عاملی غنای روان‌شناختی و بررسی تحلیل عاملی تأییدی، مفروضه‌های استفاده از این روش مورد بررسی قرار گرفت. نرمال بودن داده‌ها شرط اساسی استفاده از تحلیل عاملی تأییدی است. بدین منظور از مقادیر کجی و کشیدگی استفاده شد. کجی همه ماده‌ها در بازه منفی و در دامنه $0/14$ - تا $1/21$ - بود. انحراف معیار کجی همه ماده‌ها $0/16$ به دست آمد. کشیدگی برخی از ماده‌ها مثبت و در بازه $0/17$ تا $1/07$ بود؛ و کشیدگی برخی از ماده‌ها منفی و در بازه $0/16$ - تا $1/22$ - بود. انحراف معیار کشیدگی همه ماده‌ها $0/33$ به دست آمد. چنانچه مقادیر ستون کجی برای نمونه‌های بیشتر از ۱۰۰ نفر در محدوده -3 و $+3$ و مقادیر ستون کشیدگی در محدوده -10 و $+10$ باشند، پیش‌فرض نرمال بودن برقرار است (Meyers et al., 2016)؛ که در این پژوهش مفروضه طبیعی بودن توزیع داده‌ها براساس معیارهای ذکر شده برقرار بود. لذا مدل سه عاملی غنای روان‌شناختی مطابق تحلیل عاملی اکتشافی صورت گرفته در جمعیت عمومی تدوین گردید و با استفاده از نرم‌افزار AMOS-24 و با روش بیشینه درست‌نمایی مورد آزمون

قرار گرفت. مدل آزمون شده غنای روان‌شناختی در جمعیت دانشجویی در شکل ۲ آمده است. نتایج تحلیل عاملی تأییدی در جدول ۶ گزارش شده است.

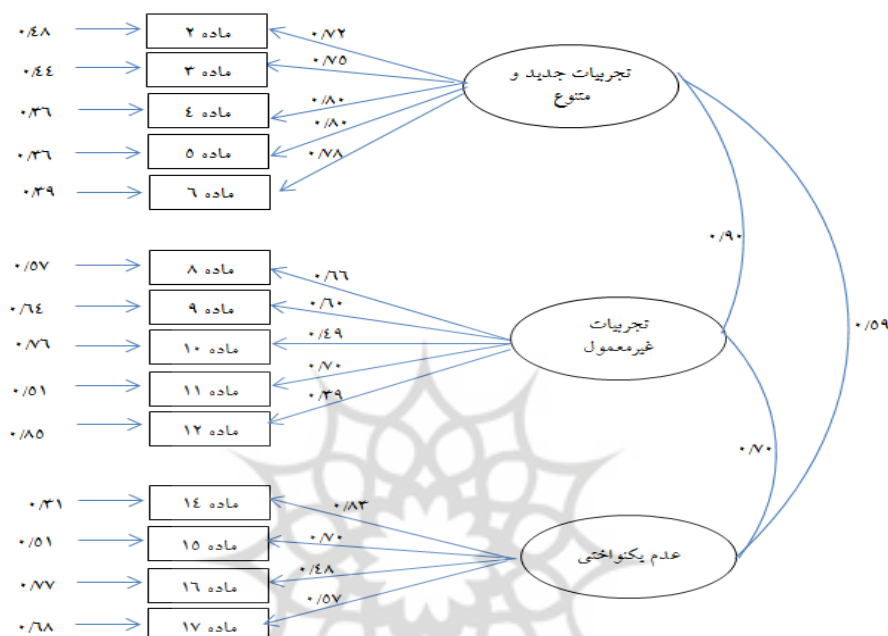

Figure 2. The tested model of the three-factor psychologically rich life questionnaire in the student population

Table 6.
Analysis results of measurement model and partial evaluation indices

Factor	Indicator	Standard coefficient (β)	t value	R ²
new and various experiences	Item 2	0.72	--	0.52
	Item 3	0.75	10.62	0.56
	Item 4	0.80	11.60	0.64
	Item 5	0.80	11.41	0.64
	Item 6	0.78	11.36	0.61
	Item 8	0.66	6.47	0.43
unusual experiences	Item 9	0.60	6.15	0.36
	Item 10	0.49	--	0.24
	Item 11	0.70	6.70	0.49
	Item 12	0.39	4.62	0.15
	Item 14	0.83	9.36	0.69
non-uniformity	Item 15	0.70	--	0.49
	Item 16	0.48	6.37	0.23
	Item 17	0.57	7.33	0.32

در جدول ۱، بار عاملی استاندارد، مقدار t و درصد واریانس تبیین‌شده برای هر یک از نشانگرها نشان داده شده است. مقدار t و معنی‌داری آن شاخص ارزیابی ارتباط هر نشانگر با عامل مربوطه است. مقدار t بیشتر از ۱/۹۶ دلالت بر معنی‌داری رابطه هر نشانگر با عامل مرتبط دارد؛ که بر این اساس در مدل سه عاملی غنای روان‌شناختی همه نشانگرها با عامل مربوطه مرتبط هستند. قابل ذکر است ماده‌های شماره ۷ و ۱۳ به دلیل بار عاملی کمتر از ۰/۳۲ به عنوان حداقل توصیه شده از ساختار عاملی پرسشنامه حذف شدند. مقادیر به دست آمده برای شاخص‌های برازش حکایت از انطباق مطلوب مدل با داده‌ها دارد (جدول ۷، Schumacher & Lomax, 2004). لذا روایی پرسشنامه غنای روان‌شناختی با سه مؤلفه در جمعیت دانشجویی نیز تأیید شد.

Table 7.

Fit indices of the confirmatory factor analysis psychologically rich life model in the student population group (N=220)

index	χ^2/df	TLI	IFI	CFI	RMSEA	PCFI
model value	1.77	0.95	0.96	0.96	0.06	0.71
optimal value	3<	0.90<	0.90<	0.95<	0.08 >	0.05 <

به منظور بررسی همسانی درونی نیز همبستگی بین مؤلفه‌ها با یکدیگر و با نمره کل محاسبه می‌شود. بررسی همبستگی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با یکدیگر نشان می‌دهد که مؤلفه‌ها همبستگی متوسطی با یکدیگر دارند (جدول ۸). (Hinkle et al., 2015) بیان می‌کنند میزان همبستگی لازم بین مؤلفه‌های یک پرسشنامه جهت احراز همسانی درونی باید از مقدار متوسط بیشتر نباشد (ضریب همبستگی پایین‌تر از ۰/۷۰)؛ که با این معیار می‌توان گفت روایی سازه این پرسشنامه با روش همسانی درونی نیز مورد تأیید قرار می‌گیرد. همچنین ضریب همبستگی بین هر یک از مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با نمره کل غنای روان‌شناختی بسیار بزرگتر از همبستگی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با یکدیگر است (جدول ۸). این نتایج گویای روایی سازه پرسشنامه غنای روان‌شناختی است (Groth-Marnat, 2003).

به منظور بررسی روایی واگرا از همبستگی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با مقیاس احساس منفی (Diener et al., 2010) استفاده شد؛ که نتایج به دست آمده نشان می‌دهد مؤلفه‌ها و نمره کل غنای روان‌شناختی میزان همبستگی معقولی با این مقیاس دارد؛ که از روایی واگرای

پرسشنامه حکایت دارد. به منظور بررسی روایی همگرا از همبستگی مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با مقیاس احساس مثبت (Diener et al., 2010)، رضایت از زندگی (Diener et al., 1985) و شکوفایی (Diener et al., 2010) استفاده شد؛ که نتایج به دست آمده نشان می‌دهد مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی میزان همبستگی معقولی با مؤلفه‌های احساس مثبت، رضایت از زندگی و شکوفایی دارد؛ که از روایی همگرای مقیاس حکایت دارد. نتایج دقیق‌تر به همراه شاخص‌های توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار متغیرها در جدول ۸ گزارش شده است.

Table 8.
Correlation coefficients between variables in the College student population group (N = 220)

Variables	1	2	3	4	5	6	7	8
1- New and various experiences	1							
2- Unusual experiences	0.72*	1						
3- Non-uniformity	0.47*	0.50*	1					
4- positive feeling	0.42*	0.48*	0.47*	1				
5- negative feeling	-0.26*	-0.33*	-0.45*	-0.70*	1			
6- life satisfaction	0.49*	0.53*	0.45*	0.68*	-0.57*	1		
7- flourishing	0.53*	0.56*	0.52*	0.62*	-0.50*	0.68*	1	
8- Total score of psychologically rich life	0.88*	0.88*	0.75*	0.56*	-0.43*	0.61*	0.66*	1
mean	24.38	21.30	19.33	19.91	16.76	20.74	42.95	69.08
standard deviation	6.01	5.56	5.09	4.63	4.42	6.82	8.54	15.08

* $p < 0/01$

به منظور بررسی اعتبار مؤلفه‌ها و نمره کل پرسشنامه غنای روان‌شناختی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد؛ که مقدار این ضریب برای مؤلفه‌های تجربیات جدید و متنوع، تجربیات غیرمعمول، عدم یکنواختی و نمره کل پرسشنامه غنای روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۷۳، ۰/۷۶ و ۰/۸۷ به دست آمد. نتایج بیشتر برای مقایسه ضریب آلفای کرونباخ در مطالعه حاضر و پژوهش (Oishi et al., 2019) در جدول ۹ آمده است.

Table 9.
The reliability of the psychologically rich life questionnaire in the College student population group

component	Cronbach's alpha	Cronbach's alpha original version
new and various experiences	0.87	
unusual experiences	0.73	
non-uniformity	0.76	0.926
Total score of psychological rich life	0.87	

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی خصوصیات روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه غنای روان‌شناختی (Oishi et al., 2019) بود. در پاسخ به سؤالات پژوهش مبنی بر اینکه «آیا نسخه فارسی پرسشنامه غنای روان‌شناختی از روایی و اعتبار مطلوبی در جمعیت عمومی و دانشجویی برخوردار است؟» نتایج پژوهش حاضر نشان داد که این ابزار روایی و اعتبار مطلوبی در جوامع آماری مذکور دارد؛ و می‌تواند به عنوان یک ابزار سودمند برای سنجش غنای روان‌شناختی در جمعیت عمومی و دانشجویی ایران مورد استفاده قرار گیرد.

در ابتدا نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی در جمعیت عمومی نشان داد که ساختار تک عاملی به دست آمده برای غنای روان‌شناختی در پژوهش (Oishi et al., 2019) در نمونه ایرانی تأیید نشد؛ و غنای روان‌شناختی در نمونه پژوهش از ساختاری سه عاملی برخوردار است؛ که به ابعاد مختلف غنای روان‌شناختی اشاره دارد. تحلیل عاملی تأییدی نیز ساختار سه عاملی به دست آمده در جمعیت عمومی ایرانی را تأیید می‌کند. تفاوت در ساختار عاملی غنای روان‌شناختی در جامعه پژوهش حاضر و پژوهش اصلی می‌تواند ناشی از تفاوت‌های فرهنگی جوامع پژوهش باشد.

ساختار سه عاملی به دست آمده در نمونه ایرانی بدین معنا است که مشارکت‌کنندگان ایرانی بین ابعاد مختلف غنای روان‌شناختی تمایز بیشتری قائل می‌شوند. به طور روشن‌تر می‌توان گفت آن‌ها بین تجربیات جدید، تجربیات غیرمعمول و عدم یکنواختی تمایز قائل می‌شوند. برای مثال، فردی می‌تواند تجربیات جدید و متنوعی در زندگی داشته باشد که به تغییر دیدگاه در او منجر شود؛ اما تجربیات غیرمعمول (همچون تجربه مشاهده وقوع جنگ؛ بازگشت از بیماری صعب‌العلاج) چندانی نداشته باشد. لذا بنظر می‌رسد ساختار سه عاملی به دست آمده برای غنای روان‌شناختی توانایی بیشتری در تعیین و تمیز مؤلفه‌های اساسی غنای روان‌شناختی داشته باشد.

نتایج مطالعه دوم نشان داد که نسخه فارسی پرسشنامه غنای روان‌شناختی در جمعیت دانشجویی نیز از روایی و اعتبار مطلوبی برخوردار است؛ و می‌تواند جهت سنجش غنای روان‌شناختی این گروه نیز مورد استفاده قرار گیرد. تنها نکته قابل توجه در مطالعه دوم حذف

ماده‌های ۷ و ۱۳ به دلیل بار عاملی پایین بود. محتوای ماده ۷ عبارت است از «زندگی من متشکل از لحظات غنی و سخت است»؛ و محتوای ماده ۱۳ عبارت است از: «می‌توان با زندگی من یک رمان یا یک فیلم خوب نوشت یا ساخت». محتوای این دو ماده به طور آشکار و ضمنی اشاره به تجربیات سخت و غیرمعمول دارد. می‌توان گفت یکی از دلایل بار عاملی پایین این دو ماده می‌تواند ناشی از این باشد که دانشجویان در دوره سنی قرار دارند که هنوز با تجربیات دشوار زندگی مواجه نشده‌اند. لذا در پاسخ‌دهی به این ماده‌ها، نمره‌های پایین طیف لیکرت را انتخاب می‌کنند؛ که سبب می‌شود این ماده‌ها بار عاملی پایینی به دست آورند.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که همبستگی بین مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با یکدیگر در طیف مناسبی بود؛ که مطابق نظر (Mitchell and Jolley, 2012) همسانی درونی پرسشنامه غنای روان‌شناختی تأیید می‌گردد. این یافته بدین معنی است که مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی با یکدیگر مرتبط و به اندازه کافی از یکدیگر متمایز هستند. علاوه بر آن، همبستگی معقولی که بین مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی و متغیرهای مرتبط به دست آمد؛ بیانگر روایی همگرا و واگرایی این پرسشنامه است (Mitchell & Jolley, 2012).

به علاوه نتایج پژوهش حاضر نشان داد که ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه غنای روان‌شناختی در طیف بسیار خوبی قرار دارد؛ و اعتبار ابزار تأیید شد. ضریب آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۷۰ به عنوان ضریب اعتبار قابل قبول برای اهداف پژوهشی در نظر گرفته می‌شود (Cicchetti, 1994)؛ که نتایج نشان داد اعتبار مؤلفه‌ها و نمره کل پرسشنامه غنای روان‌شناختی بالاتر از معیار مذکور است. این یافته بدان معنی است که ماده‌های هر یک از مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی همبستگی بسیار خوبی با یکدیگر و همبستگی متوسطی با ماده‌های مؤلفه دیگر دارند؛ و این ابزار از همسانی درونی بالایی برخوردار است (Mitchell & Jolley, 2012). این یافته با نتایج حاصل از پژوهش (Oishi et al., 2019) همسو است. مطلوب بودن مقادیر ضریب آلفای کرونباخ این ابزار را به عنوان ابزاری دارای اعتبار جهت سنجش مؤلفه‌های غنای روان‌شناختی در جمعیت‌های عمومی و دانشجویی ایرانی نشان می‌دهد.

به طور خلاصه می‌توان گفت نتایج این پژوهش از روایی و اعتبار مطلوب نسخه فارسی پرسشنامه غنای روان‌شناختی همسو با پژوهش اصلی (Oishi et al., 2019) حکایت دارد؛ که

می‌تواند جهت سنجش غنای روان‌شناختی جمعیت عمومی و دانشجویی ایرانی مورد استفاده قرار گیرد.

محدودیت پژوهش حاضر به شیوه جمع‌آوری داده‌ها مربوط می‌شود. با توجه به همه‌گیری بیماری کووید-۱۹ پژوهشگران ناگزیر به جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه الکترونیکی بودند. با توجه به این محدودیت، پیشنهاد می‌گردد سایر پژوهشگران روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه غنای روان‌شناختی را در جامعه پژوهش حاضر بویژه جمعیت دانشجویی در شرایط عادی مورد بررسی قرار دهند؛ چرا که دو مورد از ماده‌های پرسشنامه غنای روان‌شناختی در جامعه دانشجویی به دلیل بار عاملی پایین حذف شدند. پایین بودن بار عاملی این دو ماده ممکن است ناشی از شیوه گردآوری داده‌ها باشد.

با توجه به اعتباریابی نسخه فارسی پرسشنامه غنای روان‌شناختی و در نتیجه فراهم شدن ابزار برای انجام پژوهش در این زمینه، پژوهش‌های بعدی می‌توانند به دنبال پاسخگویی به این سؤالات باشند که کدام دسته از عوامل فردی، خانوادگی، اجتماعی و محیطی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده بهتری برای غنای روان‌شناختی باشند؛ و یا در جهت‌گیری دیگری نگاه پژوهشگران علاقه‌مند به این زمینه می‌تواند معطوف به پیش‌بینی پیامدهای غنای روان‌شناختی در قالب مدل‌های علی باشد. علاوه بر آن، با توجه به اینکه غنای روان‌شناختی نوع دیگری از یک زندگی خوب محسوب می‌شود؛ پژوهشگران می‌توانند به مقایسه این سه نوع زندگی مطلوب (زندگی شاد، معنی‌دار و غنی) در پیش‌بینی پیامدهای مثبت روان‌شناختی و هیجانی بپردازند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

سهم مشارکت نویسندگان: محسن آربزی، طراحی چارچوب کلی، گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها، نگارش مقاله، ارسال و اصلاح مقاله؛ زهرا نوروزی قادرلو، همکاری در طراحی چارچوب کلی پژوهش و گردآوری داده‌ها. همه نویسندگان نسخه نهایی مقاله را مورد بررسی قرار داده و تأیید نموده‌اند.

تشکر و قدردانی: پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند که از کلیه افرادی که در پژوهش حاضر شرکت کردند، تشکر و قدردانی نمایند.

حمایت مالی: هزینه‌های انجام این پژوهش توسط نویسندگان تأمین گردیده است.

تضاد منافع: نویسندگان اذعان دارند که در این پژوهش هیچگونه تعارض منافی وجود ندارد.

References

- Ahmadian, H., Jomehri, F., Ahadi, H., & Farokhi, N. (2011). Compilation and Testing the Model of the Relationship between Personality, Psychological Needs and Psychological Well-being. *Psychological Achievements*, 18(1), 1-18. https://psychac.scu.ac.ir/article_11688.html?lang=en. [Persian]
- Baumeister, R. F., Vohs, K. D., Aaker, J., & Garbinsky, E. N. (2013). Some key differences between a happy life and meaningful life. *The Journal of Positive Psychology*, 8, 505-516. <https://doi.org/10.1080/17439760.2013.830764>
- Beck, A. T., Steer, R. A., & Brown, G. (1996). Beck Depression Inventory-II (BDI-II). APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t00742-000>
- Carr, A., Cullen, K., Keeney, C., Canning, C., Mooney, O., Chinseallaigh, E., & O'Dowd, A. (2021). Effectiveness of positive psychology interventions: a systematic review and meta-analysis. *The Journal of Positive Psychology*, 16(6), 749-769. <https://doi.org/10.1080/17439760.2020.1818807>
- Cicchetti, D. V. (1994). Guidelines, criteria, and rules of thumb for evaluating normed and standardized assessment instruments in psychology. *Psychological Assessment*, 6(4), 284-290. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.6.4.284>
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). A first course in factor analysis (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Erlbaum. <https://doi.org/10.4324/9781315827506>
- Csikszentmihalyi, M. (2016). Flow: The Psychology of Optimal Experience [Resenha]. <https://doi.org/10.5465/amr.1991.4279513>
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D. W., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97, 143-156. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9493-y>
- Groth-Marnat, G. (2003). *Handbook of psychological assessment*, 4th ed. John Wiley & Sons. <https://awspntest.apa.org/record/2003-02911-000>
- Hassani, M., & Nadi, M. A. (2016). Investigating Psychometric Properties and Standardization of the Flourishing Scale among Female Students of the Third Grade of High School. *Positive Psychology Research*, 2(1), 63-74. [Doi:10.22108/PPLS.2016.21297](https://doi.org/10.22108/PPLS.2016.21297) [Persian]
- Hickes, J. A., & Routledge, C. (2013). *The experience of meaning in life: Classical perspectives, emerging themes, and controversies*. New York: Springer Press. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-6527-6>
- Hill, P. L., Turiano, N. A., Mroczek, D. K., & Burrow, A. L. (2016). The value of a purposeful life: Sense of purpose predicts greater income and net worth. *Journal of Research in Personality*, 65, 38-42. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2016.07.003>

- Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (2015). *Applied statistics for the behavioral sciences* - 5th edition. Boston, Mass: Houghton Mifflin. <https://www.amazon.com/Applied-Statistics-Behavioral-Sciences-Dennis/dp/0618124055#>
- Hothersall, D., & Lovett, B. J. (2022). *History of psychology*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108774567>
- Kahneman, D. (1999). Objective happiness. In D. Kahneman, E. Diener, & N. Schwarz (Eds.), *Well-being: The foundations of hedonic psychology* (pp. 3-25). New York: Russell Sage Foundation Kashdan, T. B. (2009). *Curious? Discover the missing ingredient to a fulfilling life*. New York: William Morrow. <https://philpapers.org/rec/KAHWTF>
- Kline, R. B. (2016). *Methodology in the social sciences. Principles and practice of structural equation modeling* (4th ed). New York, NY, US: Guilford Press. <https://www.amazon.com/Principles-Practice-Structural-Equation-Methodology/dp/146252334X>
- Lyubomirsky, S., & Lepper, H. S. (1999). A measure of subjective happiness: Preliminary reliability and construct validation. *Social Indicators Research*, 46, 137-155. <https://doi.org/10.1023/A:1006824100041>
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K. M., & Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. *Review of General Psychology*, 9(2), 111-131. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.9.2.111>
- Majdabadi, Z. (2017). The Meaning in Life Questionnaire (MLQ). *Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 13(51), 331-333 [Persian]. <https://sanad.iau.ir/en/Journal/jip/Article/1054980>
- Mevers, L. S., Gamst, G., & Guarino, A. J. (2017). *Applied multivariate research: Design and interpretation*. Sage publications. <https://doi.org/10.4135/9781071802687>
- Mitchell, M. L., & Jolley, J. M. (2012). *Research design explained*. Cengage Learning. <https://www.amazon.com/Research-Design-Explained-Mark-Mitchell/dp/1133049834>
- Oishi, S., & Diener, E. (2014). Residents of poor nations have a greater sense of meaning in life than residents of wealthy nations. *Psychological Science*, 25(2), 422-430. <https://doi.org/10.1177/0956797613507286>
- Oishi, S., & Westgate, F. C. (2022). A psychologically rich life: Beyond happiness and meaning. *Psychological Review*, 129(4), 790-811. <https://doi.org/10.1037/rev0000317>
- Oishi, S., Choi, H., Buttrick, N., Heintzelman, S. J., Kushlev, K., Westgate, F. C., ... & Besser, I. I. (2019). The psychologically rich life questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 81, 257-270. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2019.06.010>
- Peterson, C., Park, N., & Seligman, M. E. (2005). Orientations to happiness and life satisfaction: The full life versus the empty life. *Journal of Happiness Studies*, 6, 25-41. <https://doi.org/10.1007/s10902-004-1278-z>

- Rajabi, Gh. R. (2005). Psychometric Properties of Beck Depression Inventory Short Form Items (BDI-13). *Journal of Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 1(4), 28-35. <https://sanad.iau.ir/Journal/jip/Article/1054358> [Persian]
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. The Guilford Press. <https://doi.org/10.1521/978.14625/28806>
- Ryff, C. D. (2022). Positive psychology: Looking back and looking forward. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-17. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.840062>
- Sapmaz, F., Doğan, T., Sapmaz, S., Temizel, S., & Tel, F. D. (2012). Examining predictive role of psychological need satisfaction on happiness in terms of self-determination theory. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 55, 861-868. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.09.573>
- Schumacker, R. F., & Lomax, R. G. (2004). *A beginner's guide to structural equation modeling*. London: Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781410610904>
- Shafiee, H., Shakeri, M., Rahimi, M., & Estabraghi, M. (2023). The Role of Social Support Dimensions in Psychological Well-Being of High School Students through Gratitude Mediation. *Psychological Achievements*, 30(2), 245-260. doi: 10.22055/psy.2022.40174.2808
- Steger, M. F. (2010). *MLQ description scoring and feedback packet*. Retrieved March 10, 2017 from <http://www.michaelfsteger.com/wp-content/uploads/2013/12/MLQ-description-scoring-and-feedback-packet.pdf>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson. <https://www.pearson.com/en-us/subject-catalog/p/using-multivariate-statistics/P200000003097/9780137526543>
- Vittersø, J. (2016). *Handbook of eudaimonic well-being*. Cham, Switzerland: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-42445-3>

